

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
DAMASO RUIZ-JARABO COLOMER

της 25ης Νοεμβρίου 1999 *

1. Με το προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 234 ΕΚ), το cour d'appel της Lyon (Γαλλία) ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει τη διάταξη του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 28 ΕΚ), που απαγορεύει τους ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές μεταξύ κρατών μελών καθώς και κάθε μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό, σε συνδυασμό με το άρθρο 14 της οδηγίας 79/112/ΕΟΚ¹ που αφορά την επισήμανση και την παρουσίαση τροφίμων που προορίζονται για τον τελικό καταναλωτή καθώς και τη διαφήμισή τους.

ελέγχου που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1996 στο σούπερ μάρκετ Géant (καταστήματα Casino) της Clermont-Ferrand, οι υπάλληλοι της διευθύνσεως ανταγωνισμού, προστασίας καταναλωτών και καταστολής της απάτης διαπίστωσαν τα εξής:

- ότι η επισήμανση 432 φιαλών coca-cola, 47 φιαλών μηλίτου οίνου μάρκας «Merry Down» και 22 φιαλών μπίρας με πιπερόριζα μάρκας «Red Raw» δεν ήταν στη γαλλική γλώσσα πλην του όγκου τους και του αλκοολικού τίτλου τους·

I — Τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης

- ότι οι διαφημίσεις παρουσίαζαν τις φιάλες μάρκας «OD (Old Deadly) Pirat» και «Shock» ως φιάλες μηλίτη οίνου, μολονότι δεν πληρούσαν τους όρους για χρησιμοποίηση της ονομασίας αυτής η οποία επιφυλάσσεται σε αλκοολούχα ποτά με βάση το μήλο·

2. Το cour d'appel αναφέρει στη διάταξή του περί παραπομπής ότι, κατά τη διάρκεια

- ότι η σήμανση (ετικέτες στα ράφια) των προϊόντων «OD Pirat», «Snake Bite» και «Blackadder» παρουσίαζε επίσης τα εν λόγω προϊόντα ως μηλίτη οίνο.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

1 — Οδηγία του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 1978, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση και την παρουσίαση τροφίμων που προορίζονται για τον τελικό καταναλωτή καθώς επίσης και τη διαφήμισή τους (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/024, σ. 33).

Κατόπιν των διαπιστώσεων αυτών, οι υπάλληλοι συνέταξαν μηνυτήρια αναφορά.

3. Κατά την απολογία του ο Geffroy, κατηγορούμενος στην ποινική διαδικασία, ισχυρίστηκε, όσον αφορά την επισήμανση στη γαλλική γλώσσα, ότι οι φιάλες coca-cola είχαν αγορασθεί στη Μεγάλη Βρετανία, ότι επρόκειτο για πασίγνωστο προϊόν και ότι οι καταναλωτές δεν ήταν δυνατόν να ενοχληθούν από την επισήμανση στην αγγλική γλώσσα, η οποία γίνεται εύκολα αντιληπτή από όλους· ότι, επιπλέον, υπήρχε πινακίδα με τη μετάφραση των κειμένων των επισημάνσεων αυτών, αλλά ότι, προφανώς, κάποιος πελάτης τη μετακίνησε με αποτέλεσμα να πέσει στο βάθος του ραφιού· ότι οι προμηθευτές του μηλίτη οίνου Merry Down και της μπίρας Red Raw από λάθος δεν απέστειλαν μαζί με τα προϊόντα τα αυτοκόλλητα στη γαλλική γλώσσα που προορίζονταν να τοποθετηθούν στις φιάλες, όπως τους είχε ζητηθεί.

Ως προς την ονομασία μηλίτη οίνος, ισχυρίστηκε ότι, μολονότι, πράγματι, σε τρία προϊόντα είχαν τοποθετηθεί ετικέτες που τα εμφάνιζαν ως μηλίτη οίνο, πάντως εξετίθεντο προς πώληση στα ράφια με τις μπύρες.

4. Με απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 1997, το tribunal de police του Saint-Etienne έκρινε

τον Geffroy ένοχο για 506 παραβάσεις αναγόμενες στην κατοχή προς πώληση, στην πώληση αυτή καθ' αυτή ή προσφορά τροφίμων με παραπλανητική επισήμανση, τον καταδίκασε στην καταβολή 501 προστίμων 50 γαλλικών φράγκων (FRF) εκάστου και 5 προστίμων 2 000 FRF εκάστου και κήρυξε την εταιρία SNC Casino France αστικώς υπεύθυνη.

Ο Geffroy, η εταιρία Casino και ο εισαγγελέας άσκησαν έφεση κατά της ανωτέρω αποφάσεως ενώπιον του cour d'appel της Lyon.

II — Το προδικαστικό ερώτημα

5. Προκειμένου να επιλύσει τη διαφορά, το cour d'appel της Lyon αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να ζητήσει από το Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 177 της Συνθήκης:

«να αποφανθεί επί του ζητήματος αν η διάταξη του άρθρου 30 της εν λόγω Συνθήκης, σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 14 της οδηγίας 79/112 της 18ης Δεκεμβρίου 1978

του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αντikeίται ή όχι στην εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως, σαν αυτή που περιέχεται στο διάταγμα αριθ. 84-1147 της 7ης Δεκεμβρίου 1984 που εκδόθηκε κατ'εφαρμογή του νόμου της 1ης Αυγούστου 1905 που ίσχυε κατά την έκδοσή του, όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα L. 213-1 επ. του κώδικα για την προστασία του καταναλωτή».

Ωστόσο, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να απαγορεύεται στην επικράτειά τους η εμπορία τροφίμων για τα οποία οι ενδείξεις που προβλέπονται στο άρθρο 3 και στο άρθρο 4, παράγραφος 2, δεν αναγράφονται σε γλώσσα εύκολα κατανοητή από τον καταναλωτή, εκτός εάν η αποτελεσματική ενημέρωση του καταναλωτή εξασφαλίζεται με άλλα μέτρα. Η παρούσα διάταξη δεν απαγορεύει την επισήμανση σε πολλές γλώσσες.»

III — Η κοινοτική νομοθεσία

6. Το εθνικό δικαστήριο ζητεί από το παρόν Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 30 της Συνθήκης το οποίο ορίζει τα εξής:

«Οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εισαγωγών, καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών, με την επιφύλαξη των ακόλουθων διατάξεων.»

7. Ζητεί, επίσης, την ερμηνεία του άρθρου 14 της οδηγίας 79/112:

«Τα κράτη μέλη απέχουν από το να καθορίζουν, πέρα απ' ό,τι προβλέπεται στα άρθρα 3 έως 11, τους τρόπους σύμφωνα με τους οποίους πρέπει να αναγράφονται οι ενδείξεις που προβλέπονται στο άρθρο 3 και στο άρθρο 4, παράγραφος 2.

8. Προκειμένου να ερμηνεύσει τις ανωτέρω δύο διατάξεις, το Δικαστήριο πρέπει να λάβει επίσης υπόψη τα ακόλουθα άρθρα της ίδιας οδηγίας:

Άρθρο 2

«1. Η επισήμανση και οι τρόποι σύμφωνα με τους οποίους πραγματοποιείται δεν πρέπει:

α) να είναι φύσεως τέτοιας, ώστε να οδηγεί σε πλάνη τον αγοραστή, ιδίως:

i) ως προς τα χαρακτηριστικά του τροφίμου και ιδίως τη φύση, την

ταυτότητα, τις ιδιότητες, τη σύνθεση, την ποσότητα, τη διατηρησιμότητα, την καταγωγή ή προέλευση, τον τρόπο παρασκευής ή λήψεως,

που είναι μικροβιολογικώς εξαιρετικά αλλοιώσιμα, την τελική ημερομηνία ανάλωσής².

[...]».

5) τις ιδιαίτερες συνθήκες διατηρήσεως και χρήσεως·

Άρθρο 3

«1. Η επισήμανση των τροφίμων περιλαμβάνει, σύμφωνα με τους όρους και υπό την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στα άρθρα 4 έως 14, τις ακόλουθες υποχρεωτικές ενδείξεις:

6) το όνομα ή την εμπορική επωνυμία και τη διεύθυνση του κατασκευαστή ή του συσκευαστή ή ενός πωλητή εγκατεστημένου στο εσωτερικό της Κοινότητας·

[...]

1) την ονομασία πωλήσεως·

7) τον τόπο καταγωγής ή προελεύσεως στις περιπτώσεις που η παράλειψη της ενδείξεως αυτής θα ήταν δυνατό να δημιουργήσει στον καταναλωτή εσφαλμένη εντύπωση σχετικά με τον πραγματικό τόπο καταγωγής ή προελεύσεως του τροφίμου·

2) τον κατάλογο των συστατικών·

3) την καθαρή ποσότητα, για τα προσυσκευασμένα τρόφιμα·

8) οδηγίες χρήσεως στην περίπτωση στην οποία η παράλειψή τους δεν θα επέτρεπε τη σωστή χρήση του προϊόντος·

4) την ημερομηνία ελάχιστης διατηρησιμότητας ή, στην περίπτωση των τροφίμων

² — Πρόκειται για τη διατύπωση που υιοθετήθηκε με την οδηγία 89/395/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1989, περί τροποποίησης της οδηγίας 79/112 (ΕΕ L 186, σ. 17).

- 9) για τα ποτά με περιεκτικότητα σε οινόπνευμα μεγαλύτερη από 1,2 % κατ' όγκο, την αναγραφή του κτηθέντος κατ' όγκο αλκοολικού τίτλου³.

[...]»

IV — Η γαλλική νομοθεσία

9. Στο άρθρο R. 112-7 του κώδικα περί προστασίας του καταναλωτή προβλέπεται, σε σχέση με την παρούσα υπόθεση, ότι η επισήμανση και ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται δεν πρέπει να προκαλούν σύγχυση στον αγοραστή ή τον καταναλωτή ιδίως ως προς τα χαρακτηριστικά του οικείου τροφίμου και, ειδικότερα, ως προς τη φύση, την ταυτότητα, τις ιδιότητες, τη σύσταση, την ποσότητα, τη διατηρησιμότητα, τη συντήρηση, την καταγωγή ή την προέλευση, τον τρόπο παρασκευής ή λήψεως. Το εν λόγω άρθρο του κώδικα περί προστασίας του καταναλωτή αντιστοιχεί στο άρθρο 3 του διατάγματος αριθ. 84-1147, της 7ης Δεκεμβρίου 1984, περί εφαρμογής του νόμου της 1ης Αυγούστου 1905 περί απάτης και παραποιήσεως που αφορούν προϊόντα ή υπηρεσίες αναγόμενες στην επισήμανση και την παρουσίαση των τροφίμων, που ενσωματώθηκε στον κώδικα περί προστασίας του καταναλωτή.

10. Κατά το άρθρο R. 112-8 του ιδίου κώδικα (που αντιστοιχεί στο άρθρο 4 του διατάγματος αριθ. 84-1147), όλες οι περιεχόμενες στην επισήμανση πληροφορίες πρέπει να είναι εύκολα κατανοητές, διατυπωμένες στη γαλλική γλώσσα και χωρίς συντμήσεις πέραν αυτών που προβλέπονται από τις ισχύουσες κανονιστικές διατάξεις ή τις διεθνείς συμβάσεις. Πρέπει να αναγράφονται σε εμφανές σημείο και με τρόπο που να τις καθιστά ορατές, εύκολα αναγνώσιμες και ανεξίτηλες. Δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να αποκρύπτονται, να συγκαλύπτονται ή να διακόπτονται με την παρεμβολή άλλων ενδείξεων ή εικόνων.

V — Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

11. Στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν, εντός της προβλεπόμενης από το άρθρο 20 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, ο κατηγορούμενος στην ποινική δίκη ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, η Κυβέρνηση της Γαλλίας, της Αυστρίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή.

Ο εκπρόσωπος του Geffroy και της επιχείρησης Casino, καθώς και εκπρόσωποι της Γαλλικής Κυβέρνησεως και της Επιτροπής παρέστησαν στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, η οποία διεξήχθη στις 20 Οκτωβρίου 1999, προκειμένου να αναπτύξουν προφορικά τις παρατηρήσεις τους.

3 — Το εν λόγω εδάφιο προστέθηκε με την οδηγία 86/197/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 1986, περί τροποποιήσεως της οδηγίας 79/112 (ΕΕ L 144, σ. 38).

VI — Η εξέταση των υποβληθέντων ερωτημάτων

12. Η διατύπωση του ερωτήματος που υποβλήθηκε από το εθνικό δικαστήριο, με το οποίο ζητείται η ερμηνεία των άρθρων 30 της Συνθήκης και 14 της οδηγίας 79/112, δεν συνιστά ακριβώς υπόδειγμα σαφήνειας.

13. Ωστόσο, από τα στοιχεία της δικογραφίας συνάγεται ότι η ποινική διαδικασία που κινήθηκε στη Γαλλία κατά του Geffroy στηρίζεται στην προανάκριση εις βάρος του ως υπευθύνου για παραβάσεις των άρθρων 3 και 4 του διατάγματος αριθ. 84-1147, της 7ης Δεκεμβρίου 1984, που ενσωματώθηκε στον κώδικα για την προστασία των καταναλωτών. Στο πρώτο από τα εν λόγω άρθρα προβλέπεται ότι η επισήμανση δεν πρέπει να γίνεται με τρόπο που να προκαλεί σύγχυση στον καταναλωτή, ιδίως ως προς τις ιδιότητες του τροφίμου και ως προς τη φύση του, ενώ στο δεύτερο ορίζεται ότι όλα τα αναγραφόμενα στην επισήμανση στοιχεία πρέπει να είναι εύκολα κατανοητά και διατυπωμένα στη γαλλική γλώσσα.

14. Από τα ανωτέρω συνάγω ότι οι δύο κοινοτικές διατάξεις των οποίων ζητείται η ερμηνεία πρέπει να εφαρμοστούν σε μία περίπτωση η οποία είναι σκόπιμο, για τους σκοπούς της νομικής ανάλυσης, θα πρέπει να εξεταστεί ως θέτουσα δύο χωριστά ζητήματα: το πρώτο ανάγεται στις γλωσσικές απαιτήσεις που μπορεί να επιβάλλει ένα κράτος μέλος ως προς την επισήμανση τροφίμων προερχομένων από άλλα κράτη μέλη και προοριζομένων για εμπορική διάθεση στο έδαφός του και το δεύτερο στην επιβολή της υποχρέωσης χρησιμοποίησης επισημάν-

σεων που δεν προκαλούν σύγχυση στον καταναλωτή.

Στη συνέχεια θα εξετάσω τα δύο αυτά ζητήματα με τη σειρά αυτή.

A — Οι γλωσσικές απαιτήσεις

15. Τόσο ο κατηγορούμενος στην ποινική δίκη όσο και η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή εκτιμούν ότι η γαλλική ρύθμιση βαίνει πέραν των ορίων που θέτει το άρθρο 14 της οδηγίας 79/112, καθόσον επιβάλλει, χωρίς να παρέχει εναλλακτική λύση, τη χρήση της γαλλικής γλώσσας στην επισήμανση των τροφίμων. Η Γαλλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου θεωρούν, αντίθετα, ότι η κοινοτική ρύθμιση δεν απαγορεύει την εκ μέρους των κρατών μελών επιβολή της υποχρέωσης χρησιμοποίησης, για τις ενδείξεις που πρέπει να περιλαμβάνονται στην επισήμανση, της γλώσσας του κράτους όπου διατίθεται το προϊόν, καθ' ότι η γλώσσα που γίνεται ευκολότερα κατανοητή από τον καταναλωτή είναι η γλώσσα του κράτους όπου πωλείται το προϊόν.

16. Εκτιμώντας ότι οι διαφορές που υφίσταντο μεταξύ των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση των τροφίμων παρεμπόδιζαν την ελεύθερη κυκλοφορία των εν λόγω προϊόντων και μπορούσαν να δημιουργήσουν άνισες συνθήκες ανταγωνισμού, το Συμβούλιο εξέδωσε την οδηγία 79/112, στο τέλος του 1978, με στόχο την προσέγγιση των νομοθεσιών η οποία θα συνέβαλλε στη λειτουργία της κοι-

νής αγοράς. Στο αιτιολογικό της οδηγίας, ο κοινοτικός νομοθέτης αναφέρει ότι κάθε ρύθμιση σχετική με την επισήμανση των τροφίμων πρέπει να βασίζεται, πριν απ' όλα, στην αρχή της πληροφορήσεως και της προστασίας των καταναλωτών⁴.

μέλη σε σχέση με τη νομοθετική ρύθμιση των γλωσσικών απαιτήσεων ενόψει της εμπορικής διαθέσεως στο έδαφός τους τροφίμων προερχομένων από άλλα κράτη μέλη.

17. Ενόψει του σκοπού αυτού, στο άρθρο 14, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 79/112, ορίζεται ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να απαγορεύεται στην επικράτειά τους η εμπορία τροφίμων για τα οποία οι ενδείξεις που προβλέπονται στο άρθρο 3 και στο άρθρο 4, παράγραφος 2, δεν αναγράφονται σε γλώσσα εύκολα κατανοητή από τον καταναλωτή, εκτός εάν η αποτελεσματική ενημέρωση του καταναλωτή εξασφαλίζεται με άλλα μέτρα.

18. Επομένως, η υποχρέωση που επιβάλλεται στα κράτη μέλη είναι να μην επιτρέπουν την εμπορία των τροφίμων η επισήμανση των οποίων δεν είναι εύκολα κατανοητή από τον αγοραστή, χωρίς όμως να επιβάλλεται η χρήση συγκεκριμένης γλώσσας.

Για την αποκρυπτογράφηση της διατάξεως αυτής, είναι χρήσιμη η αναδρομή στη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου. Δεν είναι η πρώτη φορά που εθνικό δικαστήριο ζητεί από το παρόν Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 14 της οδηγίας 79/112. Αντίθετα, υπάρχει πάγια νομολογία ως προς τα όρια που επιβάλλει το κοινοτικό δίκαιο στα κράτη

19. Το 1991, το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 14 της οδηγίας 79/112 κατόπιν σχετικής αιτήσεως βελγικού δικαστηρίου, το οποίο είχε κληθεί να εφαρμόσει τις εθνικές διατάξεις ενσωματώσεως της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο⁵. Οι εν λόγω εθνικές διατάξεις προέβλεπαν υποχρέωση αναγραφής των ενδείξεων στην επισήμανση των προϊόντων τουλάχιστον στη γλώσσα ή τις γλώσσες της περιοχής όπου διετίθεντο τα τρόφιμα. Το προδικαστικό ερώτημα υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ διαφόρων εταιριών εισαγωγής και διανομής μεταλλικού νερού στο Βέλγιο και της εταιρίας Peeters. Οι πρώτες θεωρούσαν ότι βλάπτονταν από την πρακτική της τελευταίας, η οποία ήταν εγκατεστημένη σε φλαμανδόφωνη περιοχή του Βελγίου και είχαν ασκήσει εναντίον της αγωγή με βάση το ότι οι φιάλες μεταλλικού νερού που διέθετε στο εμπόριο έφεραν επισημάνσεις μόνο στα γαλλικά ή τα γερμανικά, ενώ, κατά τη βελγική νομοθεσία, οι εν λόγω ενδείξεις, στη συγκεκριμένη περιοχή, έπρεπε να αναγράφονται στα φλαμανδικά.

20. Το Δικαστήριο έκρινε με την απόφασή του ότι το άρθρο 14, ερμηνευόμενο κατά λέξη, δεν αντίκειται στην ύπαρξη εθνικών ρυθμίσεων οι οποίες, για την πληροφόρηση του καταναλωτή, επιτρέπουν μόνο τη χρήση της γλώσσας ή των γλωσσών της περιοχής

4 — Πρώτη, δεύτερη και έκτη αιτιολογική σκέψη.

5 — Απόφαση της 18ης Ιουνίου 1991, C-369/89, Piageme κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-2971, στο εξής: απόφαση Piageme I).

όπου πωλούνται τα προϊόντα, υπό τον όρον ότι ο εν λόγω κανόνας εξασφαλίζει την ευχερή κατανόηση από τους αγοραστές των ενδείξεων επί των προϊόντων. Πράγματι, η γλώσσα που εμφανίζεται ως η «ευκολότερα κατανοητή» είναι αυτή που κυριαρχεί στη συγκεκριμένη περιοχή. Ωστόσο, το Δικαστήριο προσέθεσε ότι μια τέτοια ερμηνεία του άρθρου 14 δεν συνάδει προς τους στόχους της οδηγίας, με την οποία επιδιώκεται ιδίως η εξάλειψη των διαφορών μεταξύ των εθνικών διατάξεων οι οποίες και παρεμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων. Ενόψει άλλωστε του σκοπού αυτού, το άρθρο 14 απλώς επιβάλλει τη χρήση μιας εύκολα κατανοητής στον αγοραστή γλώσσας⁶ προβλέποντας, άλλωστε, ότι η εισαγωγή τροφίμων στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να επιτραπεί όταν τα περιεχόμενα στην επισήμανση στοιχεία δεν είναι διατυπωμένα σε εύκολα κατανοητή γλώσσα «εφόσον η πληροφόρηση του αγοραστή εξασφαλίζεται με άλλα μέσα»⁷.

Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η υποχρέωση χρησιμοποίησης αποκλειστικά της γλώσσας συγκεκριμένης περιοχής συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών, που απαγορεύεται δυνάμει του άρθρου 30 της Συνθήκης. Κατά συνέπεια, έδωσε την κατηγορηματική απάντηση ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης και το άρθρο 14 της οδηγίας 79/112 αντίκεινται στη θέσπιση και εφαρμογή εθνικών διατάξεων οι οποίες επιβάλλουν την αποκλειστική χρήση συγκεκριμένης γλώσσας

για την επισήμανση των τροφίμων, χωρίς να προβλέπουν τη δυνατότητα χρησιμοποίησης άλλων γλωσσών που είναι εύκολα κατανοητές στους αγοραστές ή τη δυνατότητα εξασφάλισης της πληροφόρησης του αγοραστή με άλλα μέσα⁸.

21. Ωστόσο, η απάντηση αυτή δεν θεωρήθηκε αρκετά σαφής από το βελγικό δικαστήριο ενώπιον του οποίου άσκησαν έφεση οι εφεσibάλλουσες στην κύρια δίκη και, ως εκ τούτου, υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο τρία νέα προδικαστικά ερωτήματα με τα οποία του ζητείται, κατ' ουσίαν, να διευκρινίσει περαιτέρω την απόφασή του του 1991. Στη διάταξη περί παραπομπής, το βελγικό δικαστήριο επισημαίνει ότι το εθνικό δίκαιο δεν περιέχει διάταξη απαγορεύουσα τη χρήση άλλης ευκόλως κατανοητής γλώσσας, αλλά προβλέπει απλώς ότι οι αναγκαίες ενδείξεις πρέπει να είναι διατυπωμένες τουλάχιστον στη γλώσσα ή τις γλώσσες της περιοχής όπου διατίθενται τα τρόφιμα. Κατά συνέπεια, πέραν της επίσημης γλώσσας της περιοχής η οποία πρέπει να χρησιμοποιείται υποχρεωτικά, επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται συγχρόνως και άλλες γλώσσες.

22. Στη δεύτερη απόφαση *Piageme*⁹, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η έκφραση «γλώσσα εύκολα κατανοητή», όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 14 της οδηγίας, δεν ισοδυναμεί ούτε με την έκφραση «επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους» ούτε με την έκφραση «γλώσσα της περιοχής». Στην πραγματικότητα, με τη χρήση του όρου αυτού η οδηγία επιδιώκει να εξασφαλίσει την

6 — Ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη χρήση των διαφόρων γλωσσών κατά την εμπορία των τροφίμων μετά από την απόφαση «Peeters» [απόφαση *Piageme* I, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 5 (ΕΕ 1993, C 345, σ. 3)]. Η Επιτροπή επισημαίνει, στην παράγραφο 25 της εν λόγω ανακοίνωσης, ότι σκοπός του άρθρου 14, δεύτερο εδάφιο, είναι η απαγόρευση εμπορίας προϊόντων η επισήμανση των οποίων δεν είναι κατανοητή στους αγοραστές παρά να επιβάλλει τη χρήση μιας συγκεκριμένης γλώσσας.

7 — Όπ.π., παράγραφοι 14 και 15.

8 — Όπ.π., παράγραφοι 16 και 17.

9 — Απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 1995, C-85/94, *Piageme* κ.λπ. (Σύλλογος 1995, σ. 1-2953, σκέψεις 15 και 16).

πληροφόρηση του καταναλωτή, παρά να επιβάλλει τη χρήση συγκεκριμένης γλώσσας. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο αντιπαράβαλλε την υποχρέωση χρησιμοποίησης «γλώσσας εύκολα κατανοητής», που επιβάλλει η οδηγία 79/112 για την επισήμανση τροφίμων, προς την αυστηρότερη υποχρέωση που επιβάλλεται δυνάμει άλλων κοινοτικών διατάξεων, όπως η οδηγία 92/27/ΕΟΚ, σχετικά με την επισήμανση και το φυλλάδιο οδηγιών των φαρμάκων που προορίζονται για ανθρώπους¹⁰, στο άρθρο 8 της οποίας προβλέπεται ρητώς η υποχρέωση χρήσεως της ή των επισήμων γλωσσών του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου διατίθενται τα προϊόντα.

23. Επεξηγώντας την προγενέστερη απόφασή του, το Δικαστήριο επισήμανε ότι η υποχρέωση χρησιμοποίησης συγκεκριμένης γλώσσας για την επισήμανση των τροφίμων, ακόμη και αν δεν συνοδεύεται από απαγόρευση παράλληλης χρησιμοποίησης άλλων γλωσσών, είναι αυστηρότερη από την υποχρέωση χρησιμοποίησης μιας εύκολα κατανοητής γλώσσας και ότι δεν επιτρέπεται ούτε με βάση το άρθρο 128 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 151 ΕΚ) ούτε με βάση το άρθρο 129 Α της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 153 ΕΚ) που αφορά την προστασία των καταναλωτών σε κράτος μέλος να αντικαθιστά τον προβλεπόμενο στην οδηγία κανόνα με άλλο αυστηρότερο κανόνα¹¹.

Καθόσον αφορά συγκεκριμένα την παρούσα υπόθεση, η απάντηση του Δικαστηρίου συνίστατο στο ότι το άρθρο 14 της οδηγίας 79/112, προβλέποντας τη χρησιμοποίηση γλώσσας εύκολα κατανοητής στους αγορα-

στές, αντιτίθεται στην εκ μέρους κράτους μέλους επιβολή υποχρεώσεως χρησιμοποίησης της γλώσσας που επικρατεί στην περιοχή όπου διατίθεται προς πώληση το προϊόν, ακόμη και αν δεν απαγορεύεται η παράλληλη χρησιμοποίηση μιας άλλης γλώσσας¹².

24. Σε μια πιο πρόσφατη απόφαση του 1998¹³, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 14 της οδηγίας 79/112 δεν απαγορεύει τη θέσπιση εθνικής νομοθεσίας η οποία επιβάλλει, όσον αφορά τις γλωσσικές απαιτήσεις, τη χρήση ορισμένης γλώσσας για την επισήμανση των τροφίμων, αλλά παρέχει επίσης τη δυνατότητα της χρήσεως, εναλλακτικώς, μιας άλλης γλώσσας, εύκολα καταληπτής από το αγοραστικό κοινό. Σε αντίθεση με τις εθνικές ρυθμίσεις στις οποίες αναφέρονταν οι δύο προηγούμενες υποθέσεις, η γερμανική ρύθμιση, ενώ επέβαλλε τη χρήση ορισμένης γλώσσας για την επισήμανση των τροφίμων, επέτρεπε παράλληλα, εναλλακτικώς, τη χρήση άλλης γλώσσας, εύκολα καταληπτής από το αγοραστικό κοινό και δεν επέβαλε υποχρέωση αυστηρότερη της χρησιμοποίησης εύκολα καταληπτής γλώσσας.

25. Οσάκις του δόθηκε η ευκαιρία, το Δικαστήριο απέδωσε στο άρθρο 14 της οδηγίας 79/112 την έννοια ότι αντίκειται σε εθνική

10 — Οδηγία του Συμβουλίου της 31ης Μαρτίου 1992 (ΕΕ L 113, σ. 8).

11 — Απόφαση *Piageme II*, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 9, σκέψεις 18 και 19.

12 — Όπ.π., σκέψη 21.

13 — Απόφαση της 14ης Ιουλίου 1998, C-385/96, *Goerres* (Συλλογή 1998, σ. I-4431, σκέψη 21).

ρύθμιση η οποία επιβάλλει τη χρήση συγκεκριμένης γλώσσας για την επισήμανση των τροφίμων, ακόμα και στην περίπτωση που η εν λόγω ρύθμιση προβλέπει συμπληρωματικά και τη χρησιμοποίηση μιας άλλης γλώσσας. Φρονώ ότι, κατά μείζονα λόγο, το εν λόγω άρθρο αντικείμεται σε ρυθμίσεις σαν αυτή που ισχύει στη Γαλλία¹⁴ η οποία, επιβάλλοντας την αναγραφή όλων των στοιχείων της επισήμανσής στη γαλλική γλώσσα¹⁵, χωρίς να επιτρέπει, εναλλακτικώς, τη χρήση άλλης γλώσσας η οποία είναι εύκολα αντιληπτή στους καταναλωτές ή την πληροφόρηση του αγοραστή με άλλα μέτρα, επιβάλλει περιορισμούς πέραν των ορίων που καθορίζονται στην οδηγία.

Περαιτέρω, όπως έκρινε το Δικαστήριο στην απόφαση *Piageme I*¹⁶, η επιβολή της υποχρέωσης αποκλειστικής χρησιμοποίησης της γλώσσας μιας συγκεκριμένης περιοχής, που, εν προκειμένω, ταυτίζεται με το έδαφος του κράτους μέλους, συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό

περιορισμό κατά την εισαγωγή, που απαγορεύεται από το άρθρο 30 της Συνθήκης.

26. Τέλος, θα αναφερθώ στην οδηγία 97/4/ΕΚ¹⁷, μολονότι μοναδικός σκοπός της αναφοράς αυτής είναι να διαπιστωθεί ότι δεν συντρέχει λόγος ερμηνείας της, καθ' ότι δεν τυγχάνει εφαρμογής στο πλαίσιο της κύριας δίκης· με την εν λόγω οδηγία τροποποιήθηκαν ορισμένες διατάξεις της οδηγίας 79/112, μεταξύ των οποίων και το άρθρο 14, την αναφέρουν δε οι περισσότεροι από τους μετέχοντες στην παρούσα διαδικασία που κατέθεσαν παρατηρήσεις. Συγκεκριμένα, όπως συνάγεται από τη δικογραφία, στον κατηγορούμενο της κύριας δίκης προσάπτονται περιστατικά τα οποία έλαβαν χώρα τον Ιούνιο του 1996, χρόνο κατά τον οποίο η οδηγία 97/4 δεν είχε ακόμη καν εκδοθεί¹⁸.

27. Για τους λόγους που ανέπτυξα ανωτέρω, φρονώ ότι στο πρώτο σκέλος του προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να δοθεί απάντηση ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης και το άρθρο 14 της οδηγίας 79/112 αντιτίθενται στη θέσπιση και εφαρμογή εθνικών διατάξεων οι οποίες επιβάλλουν την αποκλειστική χρησιμοποίηση ορισμένων γλώσσας για την επισήμανση των τροφίμων, χωρίς να προβλέπουν τη δυνατότητα χρησιμοποίησης άλλης γλώσσας εύκολα καταληπτής από το αγοραστικό κοινό ή την εξασφάλιση ενημερώσεως του αγοραστή με άλλα μέσα.

14 — Η χρησιμοποίηση της γαλλικής γλώσσας για την επισήμανση των προϊόντων δεν επιβάλλεται μόνον από τον κώδικα για την προστασία του καταναλωτή. Στον νόμο αριθ. 94-665, περί της χρήσεως της γαλλικής γλώσσας, ορίζεται, στο άρθρο 2, παράγραφος 1: «είναι υποχρεωτική η χρήση της γαλλικής γλώσσας στην ονομασία, την προσφορά, την παρουσίαση, τις οδηγίες χρήσεως, την περιγραφή της εκτάσεως και των όρων εγγυήσεως ενός αγαθού, ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας καθώς και στα τιμολόγια και τις αποδείξεις πληρωμής».

15 — Ο Geffroy δεν φαίνεται να είναι το μόνο πρόσωπο που διώκεται στη Γαλλία λόγω της διαθέσεως στο εμπόριο τροφίμων που δεν φέρουν επισήμανση στη γαλλική γλώσσα. Χάριν παραδείγματος, αναφέρω απόφαση που εκδόθηκε στις 16 Ιουνίου 1996 από το *tribunal de police de Nancy*, με το οποίο ένας έμπορος κλήθηκε ενόχοι για 2 264 παραβάσεις συνιστάμενες στην επισήμανση ορισμένου προϊόντος σε ξένη γλώσσα και καταδικάστηκε σε πρόστιμο 2 000 γαλλικών φράγκων (FRF) και φόρο 150 FRF. Το προϊόν για το οποίο επρόκειτο ήταν *coca-cola* και η καταδικαστική απόφαση εκδόθηκε με βάση το ακόλουθο σκεπτικό: «επειδή η ονομασία ενός προϊόντος δεν συνίσταται μόνο στο εμπορικό του όνομα, αλλά και στον κοινό όρο που το προσδιορίζει· επειδή η κοινή ονομασία του προϊόντος "*coca-cola*" είναι: "*boisson rafraichissante aux extraits végétaux*" ("ανθινικό ποτό με φυτικά εκχυλίσματα")· επειδή η ένδειξη αυτή, πέραν του εμπορικού σήματος, αντιπροσωπεύει και το προϊόν· επειδή η εν λόγω ένδειξη δεν ήταν διατυπωμένη στη γαλλική γλώσσα· επειδή, κατά συνέπεια, στοχεύεται η παράβαση της ονομασίας προϊόντος σε ξένη γλώσσα [...]».

16 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 5, σκέψη 16.

17 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 1997, για την τροποποίηση της οδηγίας 79/112 (ΕΕ L 43, σ. 21).

18 — Με την εν λόγω οδηγία δόθηκε στα κράτη μέλη προθεσμία μέχρι τις 14 Αυγούστου 1998 για να τροποποιήσουν τις νομοθεσίες τους ούτως ώστε να επιτρέψουν την εμπορία των προϊόντων που ανταποκρίνονται στις διατάξεις της.

B — Η επιβολή της υποχρέωσης να μη δημιουργεί η επισήμανση σύγχυση στον αγοραστή

28. Οι απόψεις όσων κατέθεσαν παρατηρήσεις στην παρούσα διαδικασία είναι επίσης διχασμένες επί του ζητήματος αυτού.

29. Ο κατηγορούμενος στην ποινική δίκη, η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η οποία βεβαιώνει ότι τουλάχιστον το ένα από τα ποτά στα οποία αναφέρεται η διάταξη περί παραπομπής (το φέρον το όνομα «Shock») παρασκευάζεται και διατίθεται στο εμπόριο νομίμως ως μηλίτης στο έδαφος του Ηνωμένου Βασιλείου, υποστηρίζουν ότι τόσο το άρθρο 30 της Συνθήκης όσο και το άρθρο 14 της οδηγίας 79/112 αντιτίθενται στον εκ μέρους κράτους μέλους περιορισμό ή την απαγόρευση πωλήσεως στην επικράτειά του μηλίτη που έχει παραχθεί και διατίθεται νομίμως σε άλλο κράτος μέλος με την αιτιολογία ότι το εν λόγω προϊόν δεν ανταποκρίνεται στον ορισμό που του δίδει η οικεία εθνική νομοθεσία.

30. Αντίθετα, η Επιτροπή φρονεί ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης δεν αντιτίθεται σε εθνικές διατάξεις οι οποίες προβλέπουν, κατά γενικό τρόπο, ότι η επισήμανση και οι ειδικότεροι όροι που τη διέπουν δεν πρέπει να μπορούν να προκαλέσουν σύγχυση στους αγοραστές ή τους καταναλωτές, ιδίως ως προς τις ιδιότητες των τροφίμων.

31. Τέλος, η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η προσαπτόμενη στον κατηγορούμενο παράβαση συνίσταται στο ότι προέβη σε

παραπλανητικές διαφημίσεις, καθ' ότι η επισήμανση των φιαλών βρετανικού μηλίτη οίνου παρουσίαζε διαφορές σε σχέση με την παρουσίαση των προϊόντων αυτών στις διαφημίσεις της επιχειρήσεως Casino. Επισμαίνει ότι οι υπηρεσίες ελέγχου δεν επέβαλαν σε καμία περίπτωση την τροποποίηση της ονομασίας στην επισήμανση των βρετανικών φιαλών μηλίτη για τον λόγο ότι η σύνθεση των εν λόγω ποτών δεν ήταν σύμφωνη με τις γαλλικές διατάξεις περί μηλίτου οίνου.

Προσθέτει ότι οι διαφορές που υφίστανται μεταξύ των γαλλικών και βρετανικών διατάξεων που αφορούν την παρασκευή μηλίτου οίνου έχουν ήδη ληφθεί υπόψη σε συμφωνία ως προς την επισήμανση του βρετανικού μηλίτη οίνου που συνήφθη το 1993 μεταξύ των βασιικών εκπροσώπων του κλάδου στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Γαλλία¹⁹. Η εν λόγω συμφωνία η οποία, όπως βεβαίωσε το Δικαστήριο η εκπρόσωπος της Γαλλικής Κυβερνήσεως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, εφαρμόζεται από σημαντική πλειοψηφία παραγωγών μηλίτη οίνου στη Μεγάλη Βρετανία, προβλέπει ότι ο βρετανικός μηλίτης θα φέρει την ονομασία «cider(s)» η οποία θα συνοδεύεται από τις λέξεις «αλκοολούχο ποτό με βάση το μήλο».

Η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι, στην προκειμένη περίπτωση, το μεγαλύτερο μέρος των φιαλών έφερε την εν λόγω επισήμανση και ότι η μηνυτήρια αναφορά των υπηρεσιών ελέγχου σε θέματα καταναλωτών δεν είχε ως σκοπό την αλλαγή της ονομασίας με την οποία διατίθεντο προς πώληση τα προϊόντα.

19 — Η εκπρόσωπος της Γαλλικής Κυβερνήσεως διευκρίνισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι πρόκειται για συμφωνία που συνήφθη με ανταλλαγή επιστολών μεταξύ των Γάλλων και Άγγλων παραγωγών, χωρίς τη συμμετοχή οποιουδήποτε δημοσίου οργανισμού.

32. Δεν είναι εύκολο να συναχθεί από το κείμενο της διατάξεως περί παραπομπής του Δικαστηρίου που υπέβαλε το προδικαστικό ερώτημα τι ακριβώς προσάπτεται στον Geffroy ούτε ποιο είναι το πραγματικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο πρέπει να εφαρμοστεί το κοινοτικό δίκαιο.

33. Η ύπαρξη της δυσκολίας αυτής αποδεικνύεται από το γεγονός ότι η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο Geffroy προέβαινε σε ψευδή διαφήμιση ικανή να παραπλανήσει το αγοραστικό κοινό· η Κυβέρνηση της Αυστρίας και του Ηνωμένου Βασιλείου σχημάτισαν τη γνώμη ότι το παράπτωμα του κατηγορουμένου στην κύρια δίκη ήταν ότι πωλούσε, με την ονομασία «μηλίτης οίνος», ποτά με βάση το μήλο τα οποία παρασκευάζονταν και διατίθενταν στο εμπόριο νομίμως εντός άλλου κράτους μέλους με την ονομασία «cider», η σύνθεση των οποίων όμως δεν ήταν σύμφωνη με τις ισχύουσες γαλλικές διατάξεις περί παρασκευής μηλίτη οίνου· Η Επιτροπή, έχοντας επίγνωση της ασάφειας της διατάξεως περί παραπομπής, πρότεινε, με τις γραπτές παρατηρήσεις της, στο Δικαστήριο να δώσει στο προδικαστικό ερώτημα απάντηση με τη μεγαλύτερη δυνατή ευρύτητα, ώστε να διευκολύνει το έργο του εθνικού δικαστηρίου, παρέχοντάς του τα απαραίτητα στοιχεία ώστε να μπορέσει να αποφανθεί επί του συννόμου των περιορισμών ως προς τη χρήση της ονομασίας «μηλίτης οίνος» που περιέχει η γαλλική νομοθεσία, μολονότι στη συνέχεια μετέβαλε στάση στο πλαίσιο της επ' ακροατηρίου συζητήσεως.

34. Πάντως, η δημιουργηθείσα σύγχυση δεν περιορίζεται στο σημείο αυτό, όπως κατέστη σαφές κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίου συζητήσεως. Πράγματι, αφενός, ο εκπρόσωπος του Geffroy και της επιχειρήσεως Casino, αναφερόμενος σε έγγραφα όπως τα

διανεμηθέντα διαφημιστικά φυλλάδια ή η απόφαση του tribunal de police του Saint-Étienne, τα οποία συνυπέβαλε με τις γραπτές παρατηρήσεις του, αλλά το περιεχόμενο των οποίων αγνοούσε η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, επέμεινε στο ισχυρισμό ότι οι διάδικοι τους οποίους εκπροσωπεί διώκονται επειδή διέθεταν προς πώληση στη Γαλλία μηλίτη οίνο που είχαν εισαγάγει από άλλο κράτος μέλος, όπου το εν λόγω προϊόν παρασκευάζεται και πωλείται νομίμως για τον λόγο ότι το εν λόγω προϊόν δεν είναι σύμφωνο με τις γαλλικές διατάξεις που αφορούν την παρασκευή και τη σύνθεσή του.

Αφετέρου, στη διάταξη περί παραπομπής, το εθνικό δικαστήριο αναφέρει ότι ο κατηγορούμενος ισχυρίζεται προς άμυνά του, όσον αφορά τη χρήση της ονομασίας «μηλίτης οίνος», ότι, μολονότι τρία είδη προϊόντων έφεραν πράγματι επισήμανση στην οποία περιγράφονταν ως μηλίτης οίνος, διατίθενταν προς πώληση στα ράφια με τις μπίρες.

35. Όπως παρατηρώ στο φωτοαντίγραφο διαφημιστικού φυλλαδίου που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο εν παραρτήματι με τις παρατηρήσεις του Geffroy, τα ποτά με τις ονομασίες Blackadder, OD Pirat, Snake Bite, Strongbow Ice, Merry Down και Shock παρουσιάζονται, γενικώς, ως «Les ciders», λέξεις που συνοδεύονται από αστερίσκο παραπέμποντα σε υποσημείωση όπου υπάρχει η διευκρίνιση: «αλκοολούχα ποτά με βάση το μήλο». Ορισμένα από τα ποτά αυτά περιγράφονται στο διαφημιστικό φυλλάδιο ως βρετανικός μηλίτης οίνος (πρόκειται για το OD Pirat, το Merry Down και το Shock), ενώ άλλα παρουσιάζονται ως μίγμα μπίρας, μηλίτη οίνου και φραγκοστάφυλου (πρόκειται για το Blackadder) ή ως μίγμα μπίρας και μηλίτη οίνου (πρόκειται για το Snake Bite).

Αξίζει να προστεθεί ότι κανένας από τους δικηγόρους που έλαβαν μέρος στην επ' ακροατηρίου συζήτηση δεν ήταν σε θέση να με πληροφορήσει, έστω και κατά προσέγγιση, περί του ποσοστού καθενός από τα ανωτέρω συστατικά στα ποτά που αποτελούν μίγμα διαφόρων προϊόντων. Όπως ελέγχθη και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, μου προκαλεί κατάπληξη το γεγονός ότι ούτε το tribunal de police του Saint Étienne, το οποίο επέβαλε πρόστιμο στον Geffroy, δεν θεώρησε αναγκαίο να ερευνήσει το εν λόγω ζήτημα.

36. Υφίσταται πάγια νομολογία σύμφωνα με την οποία η περιεχόμενες στις αποφάσεις ή διατάξεις περί παραπομπής πληροφορίες πρέπει όχι μόνο να καθιστούν δυνατό για το Δικαστήριο να δίνει χρήσιμες απαντήσεις, αλλά και να παρέχουν στις κυβερνήσεις των κρατών μελών καθώς και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα να καταθέσουν παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 20 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου. Εναπόκειται στο Δικαστήριο να μεριμνά για την εξασφάλιση της δυνατότητας αυτής, ενόψει του γεγονότος ότι, δυνάμει της προαναφερθείσας διατάξεως, στους ενδιαφερομένους διαδίκους κοινοποιούνται μόνο αποφάσεις περί παραπομπής²⁰.

37. Είναι βέβαιο ότι, σε περίπτωση που τα υποβαλλόμενα προδικαστικά ερωτήματα είναι διατυπωμένα κατά τρόπο ασαφή, το Δικαστήριο διατηρεί την ευχέρεια να συναγάγει από το σύνολο των στοιχείων που του παρέχει το εθνικό δικαστήριο, αλλά και των στοιχείων που περιέχονται στη δικογραφία της κύριας δίκης, τα στοιχεία κοινοτικού

δικαίου που χρήζουν ερμηνείας, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της δίκης²¹.

38. Φρονώ, ωστόσο, ότι, στην παρούσα υπόθεση, το δικαστήριο που υπέβαλε το προδικαστικό ερώτημα δεν προσδιόρισε το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου θα εφαρμοσθεί η αιτουμένη ερμηνεία, καθ' ότι αναφέρεται απλώς στις εθνικές ρυθμίσεις που αφορούν την επισήμανση και την παρουσίαση των τροφίμων και το ζήτημα αν οι εν λόγω ρυθμίσεις απαγορεύουν ή όχι την εμπορία στη Γαλλία, με την ονομασία «μηλίτης οίνος» ποτών με βάση το μήλο που παρασκευάζονται και διατίθενται προς πώληση νομίμως σε άλλα κράτη μέλη, δεν είναι σαφές.

39. Για τον λόγο αυτό φρονώ ότι δεν χρειάζεται να αναδιατυπωθεί το ερώτημα προκειμένου να δοθεί στο εθνικό δικαστήριο μια πληρέστερη απάντηση. Κατά συνέπεια, μολονότι είχα αποφασίσει το αντίθετο πριν από τη διεξαγωγή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, δεν θα εξετάσω τους περιορισμούς που ενδεχομένως επιβάλλει η γαλλική νομοθεσία στη χρησιμοποίηση της ονομασίας «μηλίτης οίνος» στο διάταγμα αριθ. 53-978, της 30ής Σεπτεμβρίου 1953, περί των κατευθύνσεων της παραγωγής προϊόντων μήλου και της εμπορίας μηλίτου οίνου, ποτών με βάση το αχλάδι και ορισμένων παρομοίων ποτών, για τον απλό λόγο ότι δεν γνωρίζω αν το ζήτημα αυτό έχει σχέση με τη συμπεριφορά που προσάπτεται στον κατηγορούμενο στο πλαίσιο της κύριας δίκης. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να αρκεστεί στο να δώσει απλώς απάντηση στο υπο-

20 — Αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-115/97 έως C-117/97, *Brentjens* (Συλλογή 1999, σ. I-6025, σκέψη 39), και C-67/96, *Albany* (Συλλογή 1999, σ. I-5751, σκέψη 40)· διατάξεις της 21ης Απριλίου 1999, C-28/98 και C-29/98, *Charreire και Hirtsmann* (Συλλογή 1999, σ. I-1963, σκέψεις 8 έως 10), της 11ης Μαΐου 1999, C-325/98, *Anssens* (Συλλογή 1999, σ. I-2969, σκέψη 8), και της 30ής Απριλίου 1998, C-128/97 και C-137/97, *Testa και Modesti* (Συλλογή 1998, σ. I-2181, σκέψη 6).

21 — Αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1984, 251/83, *Haug-Adrien* (Συλλογή 1984, σ. 4277, σκέψη 9)· της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, C-168/95, *Agarao* (Συλλογή 1996, σ. I-4705, σκέψη 21)· βλ. επίσης τις αποφάσεις της 20ής Απριλίου 1988, 204/87, *Bekaert* (Συλλογή 1988, σ. 2029, σκέψεις 5 έως 7)· της 8ης Δεκεμβρίου 1987, 20/87, *Gauchard* (Συλλογή 1987, σ. 4879, σκέψεις 5 έως 7), και της 18ης Ιανουαρίου 1979, 110/78 και 111/78, *Van Wesemael κ.λπ.* (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 29, σκέψη 21).

βληθέν ερώτημα όπως αυτό διατυπώθηκε στη διάταξη περί παραπομπής.

40. Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι η εθνική διάταξη της οποίας η παράβαση προσάπτεται στον κατηγορούμενο είναι το άρθρο 3 του διατάγματος αριθ. 84-1147, η πρώτη περίοδος του οποίου αντιστοιχεί σχεδόν κατά λέξη στο κείμενο του άρθρου 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/112. Σύμφωνα με τη γαλλική ρύθμιση, η επισήμανση και ο τρόπος με τον οποίο αυτή πραγματοποιείται δεν πρέπει να δημιουργούν σύγχυση στον αγοραστή ή στον καταναλωτή, ιδίως όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του τροφίμου και ειδικότερα τη φύση, την ταυτότητα, τις ιδιότητες, τη σύνθεση, την ποσότητα, τη διατηρησιμότητα, τη συντήρηση, την προέλευση ή την καταγωγή, τον τρόπο παρασκευής ή λήψης.

41. Φρονώ, όπως και η Επιτροπή, ότι η εν λόγω διάταξη, και αν ακόμα υποθεθεί ότι μπορεί να συνεπάγεται παρεμπόδιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, αντανάκλα απλώς την ανάγκη προστασίας των καταναλωτών και αξιοπιστίας των εμπορικών συναλλαγών και, κατά συνέπεια, η ύπαρξή της δικαιολογείται με βάση τις επιτακτικές αυτές ανάγκες.

Πράγματι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, ελλείψει κοινής ρυθμίσεως της παραγωγής και της εμπορίας ενός προϊόντος, εναπόκειται στα κράτη μέλη να ρυθμίζουν, καθένα στο έδαφός του, τα ζητήματα που αφορούν την παραγωγή, τη διανομή και την κατανομή του προϊόντος αυτού, υπό τον όρο, ωστόσο, ότι οι εν λόγω ρυθμίσεις δεν παρε-

μποδίζουν άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνάμει, τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές²². Ωστόσο, τα εμπόδια στην ελεύθερη ενδοκοινοτική κυκλοφορία που ανακύπτουν από διαφορές των εθνικών διατάξεων πρέπει να γίνονται δεκτά, εφόσον οι διατάξεις αυτές, που εφαρμόζονται αδιακρίτως στα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα, μπορούν να δικαιολογηθούν ως αναγκαίες για την ικανοποίηση επιτακτικών αναγκών που αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στην προστασία της δημοσίας υγείας, στην έντιμη διεξαγωγή των εμπορικών συναλλαγών και στην προστασία των καταναλωτών²³.

42. Κοινές διατάξεις ως προς την παραγωγή και την εμπορία των διαφόρων τύπων μηλίτη οίνου δεν υφίστανται στην Κοινότητα το δε άρθρο 3 του διατάγματος αριθ. 84-1147 απλώς αναπαράγει το περιεχόμενο μας από τις διατάξεις της οδηγίας 79/112, σκοπός της οποίας είναι, ακριβώς, η προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση των τροφίμων προκειμένου να διευκολυνθεί η λειτουργία της κοινής αγοράς λαμβανομένης, προπάντων, υπόψη, της ανάγκης πληροφόρησης και προστασίας των καταναλωτών.

43. Για τους λόγους που εξέθεσα ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο παραλλέμπτον δικαστήριο ότι το άρθρο 30 της

22 — Απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980, 788/79, Gilli και Andres (Σύλλογή τόμος 1980/II, σ. 371).

23 — Απόφασεις της 20ής Φεβρουαρίου 1979, 120/78, Rewe-Zentral, γνωστή ως «Cassis de Dijon» (Σύλλογή τόμος 1979/I, σ. 321), και της 26ης Νοεμβρίου 1985, 182/84, Miro (Σύλλογή 1985, σ. 3731, σκέψη 10).

Συνθήκης δεν απαγορεύει εθνική διάταξη, όπως το άρθρο 3 του διατάγματος αριθ. 84-1147, η οποία προβλέπει ότι η επισήμανση και ο τρόπος πραγματοποιήσεως

της δεν επιτρέπεται να δίνουν εσφαλμένες εντυπώσεις στον αγοραστή ή τον καταναλωτή, ιδίως ως προς τις ιδιότητες του τροφίμου επί του οποίου τίθενται.

VII — Συμπέρασμα

44. Ενόψει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το *cour d'appel* της Lyon τις ακόλουθες απαντήσεις:

- «1) Το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 28 ΕΚ) και το άρθρο 14 της οδηγίας 79/112/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1978, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση και την παρουσίαση των τροφίμων προορίζονται για τον τελικό καταναλωτή καθώς επίσης και τη διαφήμισή τους, δεν απαγορεύουν εθνική διάταξη επιβάλλουσα την αποκλειστική χρησιμοποίηση συγκεκριμένης γλώσσας για την επισήμανση των τροφίμων, χωρίς να προβλέπεται η δυνατότητα χρησιμοποίησης μιας άλλης εύκολα καταληπτής στους αγοραστές γλώσσας ή η εξασφάλιση της ενημερώσεως του αγοραστή με άλλα μέσα.
- 2) Το άρθρο 30 της Συνθήκης δεν απαγορεύει εθνική διάταξη όπως αυτή του άρθρου 3 του διατάγματος αριθ. 84-1147, η οποία προβλέπει ότι η επισήμανση και ο τρόπος πραγματοποιήσεώς της δεν πρέπει να οδηγούν σε παραπλάνηση του καταναλωτή, ιδίως όσον αφορά τις ιδιότητες του οικείου τροφίμου.»